

Szczotkarz

731707

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Zadaniem szczotkarza jest wykonywanie szczotek (gospodarczych, technicznych) pędzli (kosmetycznych, artystycznych, szkolnych, specjalistycznych) i mioteł. Może wykonywać swoje czynności ręcznie lub maszynowo, używając surowców naturalnych (zwierzęcych, roślinnych), drutu oraz tworzyw sztucznych. Zadania i czynności szczotkarza, rodzaj używanych przez niego narzędzi i technologii bardzo różnią się lub całkowicie zmieniają zależnie od stanowiska. Stolarz obudowy szczotek – dobiera drewno odpowiedniej jakości, gatunku i grubości do konkretnych modeli opraw; wykonuje oprawy seryjne lub pojedyncze (o nietypowych kształtach i wielkości), na podstawie dostarczonych mu rysunków z podanymi wymiarami; przygotowuje oprawki do szczotek robionych ręcznie – rozpiłowuje obudowę na dwie części, w dolnej frezuje otwór na drut utrzymujący część pracującą szczotki; rozmieszcza i wierci otwory dobierając odpowiednią głębokość i profil do kształtu wyrobu i rodzaju surowca, z którego ma być wykonany; wykańcza (lakieruje, maluje bejcuje lub forniruje) oprawy; prowadzi dokumentację zużytych materiałów i gotowych wyrobów; zajmuje się bieżącą konserwacją oraz drobnymi naprawami maszyn i urządzeń. Stolarz posługuje się maszynami do obróbki drewna: pilarką do cięcia, frezarką do nadawania kształtu oprawom, tokarką do toczenia trzonek pędzli, szlifierką do wykańczania wyrobów, wiertarką poziomą i pionową do nawiercania otworów oraz rysunkami i szablonami opraw. Preparowanie i przetwarzanie surowca. Na tym stanowisku szczotkarz preparuje i przetwarza surowce zwierzęce (włosie z ogona i grzywy końskiej, kozie, borsucze, bydłęce, szczecina świńska) i roślinne (włókna agawy i palm, słoma sorgo). Wykonuje zwykle czynności takie, jak sortowanie surowca, pranie i odwirowywanie, gotowanie, siarkowanie, barwienie i suszenie, czesanie, cebulkowanie (układanie szczeciny rozdwojonymi końcami, tzw. piórkami w jedną stronę), pakowanie i metkowanie. Pracę wykonuje ręcznie i obsługując częściowo lub całkowicie zautomatyzowane maszyny i urządzenia. Przetwarzanie surowców jest czynnością wykonywaną w małych zakładach szczotkarskich bardzo rzadko. Szczotkarze chętniej kupują gotowe włókna, przygotowane w wyspecjalizowanych przetwórnich (krajowych lub zagranicznych), ograniczając się do przygotowania rzadkich rodzajów włosia (np. borsuczego), na wyroby szczególnego rodzaju (specjalistyczne, luksusowe). Wytwórca szczotek. Produkuje wyroby szczotkarskie ręcznie lub maszynowo. Jego zadania i czynności obejmują: przygotowywanie surowca (moczenie, cięcie na odpowiednie długości, rozszczepianie, przygotowywanie mieszanek, czesanie, ważenie i wiązanie w pęczki); przewijanie żyłki lub drutu do wyrobu szczotek na małe szpule; przygotowywanie klejów; wykonywanie szczotek technikami ręcznymi takimi jak sadzenie (umieszczanie pęczków surowców naturalnych, sztucznych lub mieszanek w otworach oprawy i zalewanie kalafonią lub klejem), nawlekanie (mocowanie w otworach oprawy na kanwie z drutu pęczków surowca odmierzonych dozowarką lub ręcznie), skręcanie (szczotki z drutu, miotły, miotełki); wykańczanie części pracującej (wyrównywanie końcówek i profilowanie gotowej szczotki, trzepanie i wyczesywanie resztek włókna) oraz obudowy (sklejanie lub zszywanie części, lakierowanie, malowanie, fornirowanie). Szczotkarz posługuje się na tym etapie pracy gilotynami ręcznymi i mechanicznymi, rozszczepiarkami, wagami (przygotowanie surowca), obcinarkami, grzebieniami (wykańczanie części pracującej), młotkami, zszywarkami, gwoździarkami (wykańczanie obudowy). Może także obsługiwać półautomatyczne i automatyczne maszyny

specjalistyczne (do produkcji szczotek okrągłych, do zębów, do rąk itp.) Właściciel prywatnego zakładu sam organizuje cały cykl produkcyjny i technologiczny oraz może wykonywać prace na wszystkich jego etapach – projektuje wyroby, robi szczotki, dostosowuje instrukcje technologiczne do potrzeb i możliwości swojej firmy, ustala normy zużycia surowców i ceny wyrobów, księguje i rozlicza produkcję.

Środowisko pracy

materialne środowisko pracy Szczotkarz może wykonywać swoją pracę w halach fabrycznych, pracowniach prywatnych zakładów (czasem ulokowanych na zapleczu sklepu szczotkarskiego) i spółdzielni inwalidów lub we własnym mieszkaniu, gdzie zainstalowany jest warsztat pracy chałupnika. Ponieważ warsztat szczotkarza rękodzielnika jest niewielki i łatwy do przenoszenia, do pracy wystarczy, zaadaptowany do tego celu, fragment dowolnego pomieszczenia gospodarczego (szopa, komórka, kuchnia itp.). W miejscu pracy szczotkarz może mieć do czynienia z przesuszonym, zapyłonym lub wilgotnym (preparowanie surowca) powietrzem, śliskim, mokrym podłożem, intensywnymi zapachami gotowanych włókien, farb, lakierów i klejów, substancjami chemicznymi (SO₂ do siarkowania), gorącymi, mokrymi włóknami, rozgrzaną kalafonią, ostrymi materiałami (druć, skuwki do pędzli), hałasem i wibracjami (stolarska, obsługa maszyn szczotkarskich), ciasnotą. Obecność w miejscu pracy dużej ilości materiałów łatwopalnych i palnych (włókna naturalne, drewno, kleje) wymaga rygorystycznego przestrzegania przepisów przeciwpożarowych. Większość czynności wykonywana jest w niewygodnej, pochylonej pozycji stojącej (stolarz) lub siedzącej (nawlekanie ręczne, sortowanie włókna). Wiertacz pracuje siedząc na specjalnym stołku z wyściełanymi podpórkami pod łokcie i piersi, wytwórca szczotek przy specjalnym stole (ma to przeciwdziałać zwyrodnieniu stawów łokciowych i chorobom kręgosłupa). Na wszystkich stanowiskach pracownicy używają ubrań roboczych (fartuchy i spodnie), zabezpieczających przed zabrudzeniem, a tam, gdzie to konieczne, zatyczek do uszu przeciwko hałasowi i rękawic ochronnych. Zagrożenia dla zdrowia związane z wykonywaniem zawodu to: oparzenia gorącym surowcem, urazy, stłuczenia i skaleczenia związane z obsługą maszyn i urządzeń oraz posługiwanie się narzędziami ręcznymi (młotki, zszywacze, nożyce do cięcia drutu), alergie, pylica płuc, płaskostopie, żylaki, choroby kręgosłupa (przy siedzącej, pochylonej pozycji), schorzenia stawów rąk (wiertacz opiera na nich przez wiele godzin cały ciężar ciała), reumatyzm (kontakt z mokrym surowcem). warunki społeczne Szczotkarz pracuje przede wszystkim indywidualnie, samodzielnie wykonując powierzoną mu część pracy. Jego kontakty z innymi mogą ograniczać się do przyjęcia surowca i oddania gotowego wyrobu (tak wygląda praca chałupnika, pracującego w domu). W zespole pracują zwykle osoby niepełnosprawne, zatrudnione stacjonarnie, ponieważ muszą korzystać z pomocy współpracowników przy wykonywaniu niektórych czynności (dobór koloru włókna, klejenie, lakierowanie, wyrównywanie części pracującej wyrobów itp.). warunki organizacyjne Szczotkarz pracuje na jedną zmianę (700–1500, lub w pracowniach prywatnych w godzinach otwarcia należącego do nich sklepu), tylko w dni powszednie, na akord lub na dniówki. W spółdzielniach pracy niewidomych szczotki wykonywane są także metodą chałupniczą, w czasie dowolnie ustalonym. Zakład pracy dostarcza wówczas narzędzia, surowiec oraz ustala normy jego zużycia, a gotowe wyroby odbiera w ustalonym terminie (codziennie, co 2 tygodnie itp.). Osoby niepełnosprawne pracują w czasie skróconym zależnie od grupy inwalidzkiej (grupa II i III – 7 godz., grupa I – 4 godz.). Praca w produkcji ma charakter rutynowy, polega na wykonywaniu głównie nieskomplikowanych, powtarzających się i dokładnie zaprojektowanych czynności. Pracownicy odpowiadają finansowo za powierzone im materiały i urządzenia oraz za jakość wyrobów.

Wymagania psychologiczne

Cechy niezbędne do prawidłowego wywiązywania się z obowiązków zawodowych

szcотkarza to: duża zręczność rąk i palców, dokładność i staranność w wykonywaniu wszystkich czynności (tak ręcznych jak i maszynowych), cierpliwość i odporność na monotonię pracy (wykonywanie prostych, seryjnych czynności) oraz brak kontaktu z innymi pracownikami (chałupnik). Potrzebna jest także spostrzegawczość, która może zapobiec awarii maszyn i zepsuciu wyrobu, gospodarność, umiejętność podporządkowania się przełożonym, oraz szczegółowym normom i instrukcjom wykonywania pracy. Wiele czynności (obsługa maszyn do obróbki drewna, nabijania szczotek) wymaga pełnej koordynacji wzrokowo-ruchowej. Prawidłowy dobór i mieszanie włókien (szczególnie naturalnych) wymaga umiejętności prawidłowego rozróżniania barw. Chałupnik powinien mieć umiejętność samodzielnego organizowania pracy i gospodarowania swoim czasem. Właścicielowi małego zakładu potrzebna jest przede wszystkim samodzielność, umiejętność nawiązywania kontaktów i współpracy z ludźmi, zdolności menedżerskie, umiejętność sprawnego liczenia i zapamiętywania dużej ilości informacji, podzielność uwagi. Przydatne mogą być w tym zawodzie zdolności i zainteresowania techniczne, upodobanie do majsterkowania i robótek ręcznych. Szczotkarz powinien też umieć praktycznie wykorzystać wiedzę o specjalistycznych materiałach, maszynach i technologiach.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

WYMAGANIA FIZYCZNE I ZDROWOTNE całkowicie zależą od rodzaju wykonywanej pracy. Przygotowaniem opraw i włókna oraz pracą maszynową mogą zajmować się osoby w pełni sprawne fizycznie, psychicznie i motorycznie, z prawidłowo rozwiniętym układem kostno-stawowym, mięśniowym, oddechowym i dobrym słuchem.

Przeciwwskazania do pracy w szczotkarstwie to: zaburzenia świadomości i równowagi (ze względu na kontakt z maszynami), choroby kręgosłupa (praca wykonywana jest w dużej mierze w pozycji siedzącej, pochylonej), zaburzenia krążenia, gruźlica, reumatyzm, choroby skóry rąk, skłonności do uczuleń na substancje występujące w miejscu pracy (włosie, włókna roślinne, związki siarki, kleje, farby), płaskostopie (tam, gdzie konieczna jest pozycja stojąca). Ręcznym nawlekaniem szczotek przez wiele lat zajmowały się zgodnie z ustawą głównie osoby niewidome, niedowidzące, głuchoniewidome. Mogą to robić także inni niepełnosprawni – głuchoniemi, osoby z lekkim niedorozwojem umysłowym lub na wózkach, jeśli przy wykonywaniu niektórych czynności będą miały zapewnioną pomoc zdrowych współpracowników.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Wymagania związane z podjęciem pracy w zawodzie szczotkarza zależą od specjalności i rodzaju zatrudnienia. Seryjne, drewniane oprawy wykonują zwykle stolarze – absolwenci szkół zawodowych (operatorzy maszyn do drewna, wiertacze), którzy wyspecjalizowali się w wyrobach szczotkarskich. Natomiast preparowaniem surowca i wyrobem szczotek zajmują się osoby z wykształceniem przynajmniej podstawowym przyuczone na stanowisku pracy lub kwalifikowani operatorzy różnych typów maszyn. Niewidomi i niedowidzący mogą nauczyć się ręcznego nawlekania szczotek, jedynej specjalności, w której pracują, w warsztatach zawodowych szkół specjalnych (np. Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Niewidomych, Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi w Łaskach k/Warszawy, 05-080 Izabelin, tel. 0-22 722-72-27). Zamierzają one jednak rezygnować z kształcenia w tej specjalności ze względu na brak możliwości zatrudnienia i traktują ją przede wszystkim terapeutycznie (wyrabianie zdolności i nawyków ruchowych u osób niepełnosprawnych). Inne szkoły zawodowe w ogóle nie uczą szczotkarstwa; cechy rzemiosł, Izby Rzemieślnicze i Zakłady Doskonalenia Zawodowego od wielu lat nie prowadzą kursów i egzaminów (czeladniczych ani mistrzowskich), z powodu braku chętnych do formalnego potwierdzania swoich umiejętności.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

Możliwości awansu są bardzo ograniczone. Po przyuczeniu do zawodu w dużych,

zakładach, można awansować na stanowisko brygadzysty, mistrza, kierownika działu (preparowanie surowca, wyrób opraw, produkcja szczotek), nawet prezesa spółdzielni. W praktyce już awans na stanowisko mistrza bywa utrudniony z powodu braku nowych miejsc pracy. W małych, prywatnych pracowniach, zatrudniających po kilku pracowników możliwy jest tylko awans finansowy. Inną możliwością jest otwarcie własnego zakładu – pracowni lub wytwórni opraw. Wymaga to jednak bardzo dużych inwestycji, gdyż konkurować na zapełnionym rynku można tylko wówczas, gdy używa się nowoczesnych maszyn szczotkarskich. Dlatego zawód ten, najczęściej jest dziedziczony z pokolenia na pokolenie w rodzinach szczotkarskich, razem z warsztatem pracy

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Wiek nie jest kryterium decydującym o zatrudnieniu pracownika. Bardziej liczy się chęć do pracy i walory osobiste, takie jak pracowitość, solidność, uczciwość. Największe szanse znalezienia pracy mają osoby w pełni sił (do 40 lat), sprawne, wszechstronnie przygotowane do pracy, z praktyką szczotkarską, najmniejsze – młodociani. Zawód ten jest dostępny w takim samym stopniu dla mężczyzn i kobiet, jednak pracami stolarskimi zajmują się tradycyjnie mężczyźni.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

tkacz dziewiarz koszykarz-plecionkarz stolarz technik technologii drewna pakowacz ręczny

Polecana literatura

Sakowicz J., Poradnik szczotkarza, Wyd.CRS, Warszawa 1974 Żyszkowski J., Szczotki i pędzle, Wyd. Przemysłu Lekkiego i Spożywczego, Warszawa 1976 (bibliografia)
Sakowicz J. Wiszniewski J., Materiały stosowane w przemyśle szczotkarskim, Wyd. CZSR, Warszawa 1978